

Orienteringssaker

1. Rapport fra FNs klimatoppmøte COP 18/CMP 8, 26.11.-4.12.2012 i Doha, Qatar
2. Klimavalg 2013
3. Rapport fra Den katolsk-lutherske samtalegruppas (KATLUSA) reise til Roma 10.-14. oktober 2012
4. Israel/Palestina
5. Økumenisk rapport 2011 fra Sjømannskirken - Norsk kirke i utlandet (*ettersendes*)
6. Konsultasjon om kirkeasyl 22. januar 2013 (*mundlig*)
7. Jødisk-kristen-muslimsk prosjekt i Norge (*mundlig*)

Ad pkt. 4: Det blir en muntlig rapport fra reisen med «Abrahams barn» til Israel/Palestina. Dessuten kommer Trond Bakkevig og vil orientere om bl.a. arbeidet til Council of Religious Institutions of the Holy Land i Israel/Palestina.

Ad pkt. 5: Generalsekretær Audun Myhre vil gi en kort orientering om Sjømannskirken - Norsk kirke i utlandet på møtet.

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd tar sakene til orientering.

Rapport fra FNs klimatoppmøte COP 18/CMP 8

26.11.- 4.12.2012 i Doha, Qatar

v/Einar Tjelle

FNs Klimakonvensjon, United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC), har som overordnet mål å hindre alvorlige menneskeskapte klimaendringer. Det handler om hvordan man kan redusere utslippene og tilpasse seg klimaendringene som allerede rammer kloden. Hvert år møtes de 193 medlemslandene i Klimakonvensjonen for å diskutere innføringen av avtalen, denne gangen i Doha, Qatar. Dette årlige møtet kalles *Conference of the Parties* (COP). COP er det høyeste organet i Klimakonvensjonen og gjør beslutninger og resolusjoner. CMP (8) er det årlige møtet for landene som har signert *Kyoto-protokollen*, samt en rekke observatørstater.

Bakgrunn

De økumeniske organisasjonene og mange av våre søsterkirker har i flere tiår hatt miljø og skaperverksetikk på dagsordenen. Kirkenes verdensråd (KV) formulerte ved generalforsamlingen i Vancouver i 1983 slagordet *Peace, Justice and Integrity of Creation*, som staket ut en viktig retning. Men for mange kirker forble særlig miljø et sært sidespor. De siste årene har dette blitt et viktigere etisk anliggende også i Lausannebevegelsen og i mange misjonsorganisasjoner.

Mellomkirkelig råd for Den norske kirke (MKR) har lenge hatt fokus på miljø og klima og hadde en prosjektstilling på dette i forbindelse med FN-konferansen om miljø og utvikling i Rio 1992. Klimakonvensjonen og de årlige COP-møtene ble etablert i kjølvannet av denne. Det kirkelige engasjementet har nok gått i bølgedaler. Men et fundament for både MKR og Kirkerådets arbeid med dette har vært Kirkemøtet (KM) i 1996 som satte et tydelig fokus på *Forbruk og Rettferd*. Og KM 2007 med innføringen av tiåret *Skaperverk og Bærekraft*. Sammen med Norges Kristne Råd og Kirkens Nødhjelp fokuserer Dnk i 2013 særlig på klimarettferdighet, og med dialogarenaer, spiritualitet og beslutningspåvirkning som særlige innfallsvinkler.

For MKR er det et særlig fokus på det økumeniske og internasjonale samarbeidet omkring klima gjennom Norges Kristne Råd og Det lutherske verdensforbund og Kirkenes Verdensråd, samt Kirkens Nødhjelp ACT Alliance. Vi har også et økt fokus på interreligiøs samhandling om klima.

Aktuell kontekst

Like før COP18 begynte ble det offentliggjort rapporter fra både Verdensbanken, Det internasjonale energibyrået og vår egen CICERO som alle peker på at ting går for sakte; Norge har økt sine utslipp de siste 20 årene. Og verdenssamfunnet styrer mot en gjennomsnittsøkning på minst 4 grader i 2100 dersom ikke kraftige tiltak snart settes inn. Mot denne bakgrunn er COP-forhandlingene en møysommelig, svært sammensatt og kompleks prosess. Dette skaper frustrasjon, særlig hos de landene som allerede nå er rammet, og som er utålmodige etter å se endringer.

De viktigste områdene for årets forhandlinger var å få til en forpliktende fase to av «Kyoto-protokollen», hvor blant annet Norge har forpliktet seg på utslippsreduksjoner. Videre handlet det om å konkretisere finansieringen av klimatilpasning i fattige og utsatte land. Ikke minst

handlet det om å begynne konkretiseringen av en omfattende, rettferdig og juridisk bindende klimaavtale for alle land, en avtale som ble besluttet opprettet i Durban i 2011. Avtalen skal være ferdig i 2015 og gjelde fra 2020. I det følgende vil jeg konsentrere meg om noen av arbeidsmåtene som MKR var en del av.

FORUM og møter med den norske forhandlingsledelsen

MKR er sammen med KN og mange flere medlem av klimagruppa i paraplyorganisasjonen ForUM for utvikling og miljø. På forhånd hadde vi laget et «posisjonspaper» som ble sendt til forhandlingsledelsen før vi dro, og var en plattform for våre møter med forhandlingsledelsen. Se <http://www.forumfor.no/Artikler/7017.html>.

I tillegg til å få regelmessige oppdateringer var hensikten med møtene mellom delegasjonen og sivilsamfunnsorganisasjonene å kunne utfordre og påvirke. MKR utfordret blant annet statssekretær Arvinn Gadgil i Utenriksdepartementet på det etiske alvoret med *klimaurettferdighet* som representanter for urfolk og søsterkirker med tydelighet melder, og at Norge må gjør sitt ytterste for å opptre konstruktivt, være brobygger, og konkretisere finansiering til tilpasning.

Ikke på langt nær alle forhandlingsdelegasjoner har slik tett kontakt med sivilsamfunnsorganisasjoner. Mitt inntrykk er også at norske myndigheter verdsetter engasjementet og innsikten til norske NGOere og er lyttende til råd og observasjoner. Gjennom FORum er også MKR medlem av Climate Action Network (CAN) som er verdens største og viktigste NGO-nettverk på klima.

Fra ett av møtene med den norske forhandlingsleder Henrik Harboe og FORum. Fra venstre: Yavuz Karaboga, Islamsk Råd Norge/Samarbeidsråd for tros- og livssynssamfunn og Leif Christian Andersen, Mellomkirkelig råd/LVF.

ACT Alliance og økumenisk lobbying

Som oppdragsgiver for Kirkens Nødhjelp ACT Alliance og med våre tette bånd også til LVF og KV, var det naturlig også for MKR å knytte seg til ACT Alliance sitt arbeid i Doha. ACT har et team med meget dyktige lobbyister og kampanjefolk som har stor kunnskap, fordeler de ulike forhandlingssporene seg i mellom, og har kanaler inn til mange forhandlingsdelegasjoner og tydelige strategier for hver dag. Jeg er imponert og stolt over kunnskapsnivået og innsatsen disse gjør på vegne av kirkene. Vår egen Ingrid Næss-Holm (KN) er en av flere dyktige lobbyister. ACT-gruppas daglige briefinger utgjorde også et daglig møtepunkt med den økumeniske kirkefamilien fra mange land. ACTs generalsekretær John Nduna hadde en mottakelse for oss hvor han understreket nettopp kombinasjonen av

ACTs spesialkompetanse og støtte fra kirkene. ACT har troverdighet ikke minst pga. grasrotarbeid med klimatilpasning (adaptation) i mange land, og Nduna kunngjorde at det er på gang en samarbeidsavtale mellom ACT og Climate Action Network (CAN) som er den viktigste klimapåvirkningsgruppen under COP. En bekymring for fortsettelsen av ACT Alliance er om de har kapasitet nok for sitt lobbyarbeid i Genève. Det virker for meg som det bare er en person som jobber på fulltid med dette. Det virker for sårbart i en meget avgjørende fase.

Det lutherske verdensforbund og Kirkenes verdensråd

MKR's Leif Christan Andersen var en del av en ungdomsdelegasjon fra ni ulike land/kirker. Generalsekretær Martin Junge i LVF understrekte i et statement at dette var LVFs delegasjon, og at dette klimaengasjementet er tydelig forankret i siste generalforsamling og i strategien.

I motsetning til COP17 i fjor opplevde jeg at LVFs ungdomsdelegasjon var «tettere på» i år. Vi bodde på samme hotell og fikk god kontakt med gruppen. Alle i LVF-delegasjonen var akkrediterte, og det var mye fleksibilitet og relevans i programmet. Leif Christian fikk blant annet være med på møtene med den norske delegasjonen og også på møter med utviklingsminister Bård Vegar Solhjell og UN Framework Convention on Climate Changes (UNFCCC's) leder Christiana Figueres. De har også klare planer om hvordan de vil utfordre LVF og respektive medlemskirker videre. LCA vil sikkert rapportere om denne delen, se for øvrig LVFs blog: <http://lwfyouth.org/category/doha-climate-summit/>

KV hadde et side-event en av de siste dagene; «Ethical and Religious Insights on Climate Change» som jeg dessverre ikke fikk med meg. Metropolitan Seraphim of Zimbabwe fra det gresk ortodokse patriarkat av Alexandria and All Africa holdt et innlegg på vegne av KV i plenums nest siste dag, et innlegg som både tar innover seg det «etiske alvoret» og utfordrer beslutningstakerne konkret: <http://www.oikoumene.org/en/resources/documents/wcc-programmes/justice-diakonia-and-responsibility-for-creation/climate-change-water/statement-to-cop18-un-climate-change-conference-doha.html>

KV har vært representert på FNs klimakonferanser helt siden UNFCCC ble etablert i 1992 og har en viktig mulighet for å adressere COPs plenum og arrangere side-event. Jeg har likevel et inntrykk av at denne muligheten kunne vært utnyttet bedre og med flere, gjerne både yngre og flere toneangivende religiøse ledere.

Interreligiøst klima-samarbeid

Det har de siste årene vært et økt nærvær av og bevissthet hos ulike religioner og trosbaserte organisasjoner om religion og klimaetikk. Historien går lenger tilbake, men en viktig milepæl var *The Uppsala Interfaith Climate Manifesto* fra 2008 <http://www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=664984>

I forkant og under COP 17 i Durban 2011 var det en stor interreligiøs mobilisering og en egen «Interfaith Declaration on Climate Change» <http://www.interfaithdeclaration.org/index.html>

Samarbeidsrådet for tros- og livssyn (STL) bestemte i 2012 at klima og miljø skal være et prioritert sosial-etisk tema som Samarbeidsrådet skal engasjere seg i. Og Yavuz Karaboga fra Islamsk Råd Norge og undertegnede var også delegater for STL under konferansen, og hadde et særlig fokus på det interreligiøse klima-samarbeidet.

Det var noen «flerreligiøse side-events», blant annet «Environmental protection: religious perspectives» som var organisert av Doha International Centre for Interfaith Dialogue <http://www.dicid.org/english/index.php>. - I de arabiske landene er det flere initiativer som kopler

religion og miljø/klima. «Vi må starte grønne moskeer, resirkulere, tenke grønn energi, konkrete ting. Drivkraften må være dels vår tro og dels den åpenbare nødvendigheten», ble det hevdet.

Et annet seminar, arrangert av The International Union for the Conservation of Nature (IUCN) og IPACC, en paraplyorganisasjon for afrikanske urfolk som støttes av blant annet Kirkens Nødhjelp, handlet om hvordan urfolk i Afrika bruker tradisjonelle erfaringer og visdom fra sine respektive religioner for å overleve klimaendringene. En spennende innledning her gav en god innføring i islamske verdier i forhold til vern av natur og skaperverk.

Lederen av IPACC, sør-afrikaneren og buddhisten Nigel Crawhall, tok også - i samarbeid med KV og ACT Alliance - initiativ til flere nettverksmøter med religiøse ledere/representanter. Det var meningsfylt å være med på disse møtene. Inntrykket var likevel at vi var relativt få til stede, og at det mangler en samlende felles ledelse på disse initiativene. Kjensgjerningen at det store flertall av både forhandlere, og verdens befolkning(!) tilhører en religion, og at selve saken skriker etter etisk imperativ, er ikke utnyttet strategisk godt nok. Vi erkjente fort at mulighetene var få til å gjøre en stor forskjell i Doha, og brukte mye tid på å se framover mot COP 19 i Polen 2013. En strategi for en tydeligere «religiøs-etisk-klimastemme» har allerede begynt å ta form. Her er det viktig at muslimene er godt representert. Se under oppfølging.

Til v: Fra ett av flere flerreligiøse side-events under COP18. Nr. tre fra venstre er Metropolitan Seraphim of Zimbabwe fra det gresk ortodokse patriarkat av Alexandria and All Africa, som også holdt plenumsinnlegget på vegne av KV. Til h: Ingrid Næss-Holm fra Kirkens Nødhjelp, sammen med muslimske ledere fra Bahrain og Qatar.

Offentlige demonstrasjoner

Det var lite rom for sivilt samfunnsorganisasjoner til å markere seg. De få markeringene inne på selve området var strengt regulert. Det var derfor et historisk sus over at Qatars myndigheter hadde gitt tillatelse til en offentlig klima-demonstrasjon i Dohas gater 1.12.12. MKR og Islamsk Råd Norge var representert sammen med mange lokale og internasjonale klima-aktivister. Den nystiftede *Arab Youth Climate Movement* var initiativtager. Hovedbudskapet var en tydelig appell for å kreve handling i de pågående klimaforhandlingene på FNs klimatoppmøte COP18. Flere bannere utfordret dessuten tydelig araberlandene til å ta mer ansvar.

Myndighetene holdt arrangementet under god oppsikt, men grep ikke inn på noen som helst måte. Selv om demonstrasjonen var lagt til lørdag morgen og samlet godt under tusen, var det mye presse til stede. Det var også viktig at initiativet og ledelsen var arabisk og lokal.

Fra historiens første offentlige demonstrasjon i Qatar 1.12.12; Nahun Sturtz fra Den lutherske kirken i Argentina, Yavuz Karaboga fra Islamsk Råd Norge/STL, Ingrid Verne fra Changemaker, Leif Christian Andersen og Einar Tjelle, MKR.

Kommunikasjon

Vi hadde ikke noen kommunikasjonsmedarbeidere med oss, men fikk likevel flere oppslag, blant annet:

Kirken.no: <http://www.kirken.no/?event=ShowNews&famId=325652>

<http://www.kirken.no/?event=dolink&FamID=328048>

Grønkkirke.no <http://www.gronkkirke.no/index.cfm?id=387862>

VG: <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/midstosten/artikkel.php?artid=10056193>

NRK: <http://www.nrk.no/nyheter/klimate/1.9274344>

Samarbeidsrådet for tros- og livssyn: <http://www.trooglivssyn.no/index.cfm?id=388085>

Kirkens Nødhjelp: <https://www.kirkensnodhjelp.no/Aktuelt/Nyheter/ny-runde-med-klimateforhandlinge/>

Karmsund Avis: <http://karmsundavis.no/2012/11/26/store-ting-skjer-i-et-lite-land/>

<http://wfyouth.org/category/doha-climate-summit/>

Se også artikkel fra Karaboga og Tjelle i Vårt Land (vedlagt)

Hva ble resultatet i Doha?

Man vil finne ulike tolkninger av hva som ble resultatet i Doha. Det kommer igjen an på perspektivet man ser det fra. I forhold til hvilken medisin kloden trenger, er resultatet skuffende dårlig. Målet om å ikke overstige to grader oppvarming som ble vedtatt under COP15 i København, blir vanskeligere for hvert år. Vi ligger an til å slippe ut minst 6 gigatonn (milliarder tonn) mer enn de 44 gigatonnene som FN's panel for klimaendringer IPCC anslår er forsvarlig i 2020. Utslippene burde nå sitt høyeste nivå i 2015, men det punktet vil trolig ikke bli nådd på mange år. Det er kritisk. Det var også skuffende at ikke det lokale presidentskapet i Qatar og Gulfstatene kom med noen tydelige løfter om reduksjon av utslipp. Generelt er det også en skuffende vilje til finansiering.

På den positive siden var det viktig at en ny forpliktelsesperiode for Kyotoprotokollen fram til 2020 ble vedtatt. Her spilte Norge en nøkkelrolle, og vi bør gi anerkjennelse til den norske forhandlingsledelsen her. En fortsettelse av Kyotoprotokollen var et hovedkrav, ikke minst for mange utviklingsland. Det er også viktig å legge merke til at utformingen av en ny avtale under UNFCCC som skal erstatte Kyotoprotokollen og inneholde klimaforpliktelser *for alle*

verdens land, har kommet noe lenger. Det var generelt en konstruktiv holdning til dette i Doha, og noen viktige stabbesteiner ble lagt. Løpet fram til ferdigstillelse av denne i 2015, er meget viktig. Ikke minst fordi alle, også de store utslippsstatene som USA og Kina, er med på dette. Klimaendringene utgjør en meget komplisert og global utfordring som gjør internasjonal samhandling absolutt nødvendig.

Les mer om utfallet på KNs nettsider her:

<http://www.kirkensnodhjelp.no/Documents/Kirkens%20N%c3%b8dhjelp/Publikasjoner/Ymse%20publikasjoner/Resultatet-fra-klimatoppm%c3%b8tet-i-Doha2012.pdf>

Det etiske og eksistensielle alvoret i saken gjør **kirkenes og trossamfunnenes** stemme meget viktig. Ikke minst for å mobilisere sine egne, men også å utfordre politikerne. Som nevnt over, er jeg glad for det betydningsfulle arbeidet kirkelige og religiøse aktører gjør, også i Doha. Særlig vil jeg trekke frem ACT Alliance-nettverket som også Kirkens Nødhjelp er en del av, som er svært dyktige på den internasjonale scenen. Overfor den norske delegasjonen er nærværet og innspillene fra Kirkens Nødhjelp, Changemakere, Mellomkirkelig råd og Islamsk Råd godt synlig og viktig.

Generelt mener jeg det trosbaserte alvoret og nærværet burde vært tydeligere under COP18. Og koordineringen av det interreligiøse klimaarbeidet burde vært tydeligere. Hvem tar ansvaret her? Og hvor er de religiøse topplederne?

For kirkene er det meget viktig å både uttrykke utålmodighet og «etisk alvor». Men samtidig være konstruktive og la ordet «håp» få farge våre veivalg framover. Ikke minst fram mot en rettferdig, ambisiøs og juridisk forpliktende klimaavtale for alle stater.

Noen oppfølgingspunkter

- Løpende arbeid gjennom FORum og Skaperverk og bærekraft, særlig med tanke på Klimavalg 2013 og neste COP
- Oppfølging fra LVFs delegasjon og utfordringer (muntlig rapport(?) i MKR fra Leif Christian Andersen)
- Samarbeid med Samarbeidsrådet for tros- og livssyn om et miljø/klima seminar i mai 2013, i samarbeid med KN.
- Styrke samarbeidet med Islamsk Råd Norge om miljø/klima.
- Kontakt med norske (KN, NKR, Den katolske kirke, IRN) og internasjonale organisasjoner (KV og LVF) om forsterket og bedre koordinert økumenisk/ flerreligiøs mobilisering fram mot/under COP 19 i Polen. Kan KVs generalforsamling i Busan komme med et tydelig «klimasignal»? Bør generalsekretærene i LVF og KV være representert i et «high-level side-event» i alle fall en dag i Warszawa?
- Begynne samtalene i SOB og med KN ACT Alliance om form på mobilisering for en ambisiøs klimaavtale i 2015.

Januar 2013
Einar Tjelle

Religioner må stå sammen

Yavuz Karaboga

Einar Tjelle

● Styremedlem i Islamsk Råd Norge

● Assisterende generalsekretær i Mellomkirkelig råd for Den norske kirke

KLIMA

Frø til fredag er utsendinger fra verdens land samlet for å drøfte hvordan vi i fellesskap kan redusere klimagassene og tilpasse oss klimaendringene som allerede er her. Vi er i Doha, hovedstaden i Qatar, som observatører under COP 18, FNs årlige klimatoppmøte.

Vi har møtt en muslimsk nomade fra Øst-Afrika som opplever tørkens kvelende tak. Vi har møtt bekymrede buddhister fra Sør-Øst Asia og bekymrede tros-søken fra den lutherske Mekane Jesus-kirken i Etiopia. Felles for dem er at de allerede er hardt rammet av klimaendringene, at dette er religiøse mennesker og at alle har tatt opp kampen for skaperverket.

Skremmende bilde. Flere rapporter den siste måneden, både fra Verdensbanken og Det internasjonale energibyrået (IEA), gir et skremmende bilde av at ting går for sent. Vi styrer mot en fire grader varmere verden med dagens politikk. Norge spiller absolutt en konstruktiv rolle her

i Doha, men har en stor jobb å gjøre på hjemmebane. IEA-rapporten sier at Norge har hatt 38 prosent vekst i CO₂-utslippene de siste 20 årene.

Regjeringens klimamelding har flere gode grep, men går ikke langt nok. Vi forventer at dette blir satt tydelig på agendaen ved stortingsvalget neste år.

Varsko. Samarbeidsrådet for tros- og livssyn (STL), som også undertegnede representerer, har satt klima og miljø som prioriterte saker framover. Vi mener at tros- og livssynssamfunnene har noe viktig å tilføre klimasaken, både i Norge og globalt. Vi trenger tydelige, etiske perspektiver inn i debatten; et varsko mot kommersialiseringen av mennesker og natur, og en understreking av skaperverkets egenverdi og alle menneskers likeverd.

Til tross for at de aller fleste av de tusener som er representert her i Doha tilhører en tro eller et livssyn, er den unike muligheten for lite utnyttet. Vi har hatt møter med religiøse ledere her; blant dem en sjeik fra Bahrain, en buddhistleder fra Sør-Afrika, en bahai og en katolsk prest og aktivist fra USA og en ortodoks erkebiskop fra Zimbabwe. Vi er enige om at trossamfunnene har en viktig rolle å spille,

Klima-aktivister har tatt turen til Doha, der FNs årlige klimatoppmøte arrangeres denne uken. – Til tross for at de aller fleste av de tusener som er representert her i Doha tilhører en tro eller et livssyn, er den unike muligheten for lite utnyttet, skriver innsenderne.

Foto: Mohammed Dabbous/Reuters/NTB scanpix

men må koordinere seg bedre. Vi må bruke vårt eget språk og unike nettverk for å bevisstgjøre og mobilisere våre medlemmer. Vi må også komme med tydelig felles budskap til politikerne.

Kontaktgruppa mellom Islamsk Råd Norge og Mellomkirkelig råd har neste år eksistert i 20 år. Vi ønsker at klima- og miljøsaken skal ha en viktig rolle i samarbeidet vårt fremover.

Krevende. Verden står foran store utfordringer. Forhand-

lingene her i Qatar denne siste uka er viktige. Men prosessen fram mot en rettferdig og omfattende klimaavtale er krevende og vil ta tid.

La oss be for våre forhandlere denne siste uken. Og for våre søstre og brødre som lever med flom, tørke og økende havstigning. Vi håper våre politiske ledere er utålmodige etter framgang i arbeidet fremover. Måtte Gud gi oss tålmodighet på veien videre i vårt felles arbeid for en bedre verden.

Surrogati og vennetjenester

Egil Olaussen

● Drammen

NETTE-MARIT I INDIA

Norsk lov tillater ikke at man skaffer seg barn ved hjelp av surrogati. Likevel er det flere som omgår loven, og særlig India er et land som enn så lenge har tillatt denne industrien. India har

han var inhabil i og med at hans forlover hadde benyttet seg av smutthullet med surrogatmor i utlandet og ikke i Norge. Det er en ganske snedig bruk av habilitetsregelen, og det mer enn antyder at landets ledelse lar vennskap og nære forbindelser bli en hindring i fastholding av gyldig-

Nå viser det seg at også Høyres helsepolitiske talsmann Bent Høie stiller seg bak kronprinsessen og roser at hun reiste for vennene sine. Dersom dette er trenden i det politiske Norge,

«Dersom dette er trenden i det poli-

Jesus liker det

Elna Furuseth

● Algarheim

Kronprinsessen reiser til India for å ta seg av to nyfødte barn som er alene i verden. Carl-Erik Grimstad synes ikke hun burde gjort det, fordi det kan brukes politisk. Sjefredaktør Helge Simonnes mener kronprinsessens reise bidrar til en oppfatning av at dette (surrogati), må være i orden (Vårt Land 04.12.). Begge to bringer til torgs argu-

Kampanje Klimavalg 2013

Faglig grunnlag

1. Klimavalg 2013 baserer seg på rapportene til FN's klimapanel (IPCC) vedrørende status og utvikling av naturlige og menneskeskapte klimaendringer. I sin siste hovedrapport (2007) forventer klimapanelet at den globale oppvarmingen i dette århundre vil bli mellom 2 og 6.1 °C, avhengig av klimapolitikken, regnet fra førindustriell tid. Så langt har oppvarmingen vært på ca. 0.9°C.
2. CO₂ blir værende i atmosfæren i hundrevis av år, og rike land har bidratt med 70 % av de akkumulerte utslippene. Fortsatt slipper vi ut tre ganger så mye per hode som fattige land. Dersom verden i 2050 har en befolkning på ca 9 milliarder og globale klimagassutslipp skal reduseres med 85% er det ca. **1 tonn CO₂ per år per innbygger å fordele**. Norske klimagassutslipp er i dag på ca 11 tonn per innbygger.
3. Klimavalg 2013 kan bare støtte en klimapolitikk som **begrenser den globale oppvarmingen til to grader** over førindustriell tid. Dette målet ble blant annet nedsatt i "the Copenhagen Accord", vedtatt på klimamøtet i København i 2009. "Klimavalg 2013" mener videre at føre-var-prinsippet må legges til grunn der det er usikkerhet om hva som skal til for å begrense den globale oppvarmingen til to grader.
4. **To grader er valgt** fordi det er mulig å oppnå, ikke fordi det er uskadelig eller ufarlig. Det er grunn til å regne med at to grader betyr redusert tilgang på vann og betydelig reduserte avlinger i utsatte regioner. Millioner flere mennesker utsatt for malaria i Afrika, vesentlig reduksjon av biomangfold og en potensiell irreversibel smelteprosess for innlandsisen på Grønland med tilhørende havnivåstigning. Noen forskere og nasjoner mener at en global oppvarming på to grader innebærer en for stor risiko.
5. For å begrense den globale oppvarmingen til to grader, må **globale utslipp nå sitt høydepunkt innen 2015** i følge IPCC. Videre må rike land redusere sine utslipp av klimagasser med 25-40 % innen 2020 med 1990 som basisår, og fattige land må redusere sine utslipp med 15-30 % i forhold til ingen tiltak.
6. Det internasjonale energibyrået IEA sier i World Energy Outlook 2011 at dersom vi fortsetter uten tiltak, vil alle nye investeringer i energi fra 2017 kreve nullutslipp. Sentralt i scenarioene til IPCC og IEA er at bruk av olje og kull må reduseres kraftig, og det vil ikke være anledning til å starte ny produksjon fra ukonvensjonelle kilder som oljesand om vi skal begrense oppvarmingen til to grader. Det må satses mye sterkere på energieffektivisering og fornybar energi enn det vi ser i dag. Dette haster og krever store investeringer nå, men er likevel meget lønnsomt på lengre sikt.
7. Menneskeskapte CO₂- utslipp påvirker ikke bare klima men fører til **havforsuring** som kan få svært alvorlige følger for livet i havet. Ved å ta sin del av utslippene, demper havet drivhuseffekten.

fekten, men det har sin pris: Havforsuring vil etter hvert true flere viktige organismer i havets næringskjede, spesielt de som har kalkskall eller kalkskelett. Konsekvensene for fiskeriene er potensielt svært alvorlige.

8. Klimavalg 2013 støtter seg til både IPCC og IEA når det gjelder kostnader for samfunnet ved å redusere klimaendringer gjennom reduserte klimagassutslipp, og kostnader ved å tilpasse oss disse klimaendringene. Hovedkonklusjonen er at det er mye **billigere å redusere klimagassutslippene snarest mulig enn å gjøre lite eller ingenting** – fordi kostnadene blir så store i framtida, spesielt for fattige land.

Det annet vatikankonsil 50 år etter,
og
«in via» sammen frem mot 1517...

**Rapport fra Den katolsk-lutherske samtalegruppas (KATLUSAs)
reise til Roma 11.-14. oktober 2012**

Den katolsk-lutherske samtalegruppa i Norge(KATLUSA) ble etablert i 1978, og med tydelige røtter fra den økumeniske åpenhet som Det annet vatikankonsil (1962-65) førte til.

På de siste møtene i KATLUSA har det vært et ønske om en reise sammen til Roma, for øvrig den første felles reisen i KATLUSAs historie. Opprinnelig var tanken å kombinere et slikt besøk med deltakelse i den årlige messen ved Olavsalteret, *San Carlo al Corso*. Dette fikk vi ikke til som gruppe. Men våre **hovedfoki** ble godt ivaretatt ved datoene som ble valgt:

- I anledning 50-årsmarkeringen av **Det annet vatikankonsil (2VC)** og feiringen av «Troens år» på Petersplassen 11. oktober, og samtaler i **Det pavelige enhetsrådet (PCPCU)** og flere fora om 2VC og den katolsk-lutherske dialogen, også i perspektivet av den kommende reformasjonsmarkeringen i 2017.
- **Besøk på Den italienske lutherske kirkens Kirkedager (12.-14.10)** og et innblikk i Valdenserkirkens liv
- **Diakonale og politiske problemstillinger: Besøk og samtaler med St. Egidio og Den norske ambassaden**

Deltakere fra katolsk side: Lars Erik Rikheim, Jo Neve, Arne Kirsebom. Biskop Bernt Eidsvig måtte dessverre melde forfall pga. sykdom) Else-Britt Nilsen kunne heller ikke være med på fellesprogrammet.

Deltakere fra luthersk side: Åse M B Cameron, Anne-May Grasaas, Trond Skard Dokka, biskop Ole Christian Kvarme. Sekretær og tilrettelegger: Einar Tjelle (Einar Vegge var med siste dagen, og representerte gruppa sammen med Else-Britt Nilsen under messen ved Olavsalteret den 16.10.).

Rapporten er ført i hånden av KATLUSAs sekretær og er et forsøk på å oppsummere i tekst og bilder det viktigste vi sammen opplevde.

Onsdag 10. oktober

*Om ikke hele gruppen var på plass ennå , fikk vi til et møte på *Centro Melantone* og en omvisning i **Valdenserkirken** ved Piazza Cavour. Centro Melantone er et **slags samarbeidsprosjekt mellom Valdenserkirken og Valdenserseminaret og Den italienske lutherske kirken**. Ideene bak Centro Melantone ble unnfanget under 2VC, og senteret har hele tiden hatt gode relasjoner til katolikker, blant annet St. Egidio. Vi møtte **dekanus Z.A. Michael Jonas**, opprinnelig luthersk prest fra Tyskland.

Samlokalisering med Valdenserkirken og seminaret samt en teologisk «mellomposisjon» gjør at Det økumeniske senteret fungerer som en brobygger mellom Valdenserkirken og den katolske kirke. Melanchthon er derfor bevisst valgt som navn på senteret.

Valdenserkirken har røtter tilbake til 1100-tallet, og startet som en katolsk lek-bevegelse med røtter i Frankrike, inspirert av blant annet Frans av Assisi. Men med tydelige “protestantiske trekk” som for eksempel at kvinner kunne forkynne, og en sterk bibelorientering. Under reformasjonen ble den etablert som en offisiell reformert kirke, med sterke impulser fra Calvin, senere også med anglikansk innflytelse. Først på 1900-tallet ble det (katolsk) åpning for kirkeetableringer i flere italienske byer, og med et særlig nedslag på Sicilia.

I forrige århundre var det en tydelig link til arbeiderklassen og åpning for sosialismen. Denne tette koplingen er de siste tiårene blitt svakere. I dag er kirken likevel svært “italiensk” og opptatt av f.eks. velferdspolitikken i landet. Mange tidligere eksempler på “forfølgelse og overtramp” fra den offisielle katolske kirke som gjør at mange selv i dag har et vanskelig forhold til katolikker. Valdenserkirken teller ca. 1 % av befolkningen.

Web: www.centromelanthone.org

Torsdag 11. oktober

KATLUSA var av PCPCU invitert til den storstilte gudstjenesten med **pave Benedict XVI på Petersplassen i anledning 50-årsjubileet for 2VCs åpning og starten av «troens år»**. Pave Benedikt XVI hadde samlet kardinaler, patriarker, erkebiskoper, representanter for kirkens biskopskonferanser og også mange konsilfedre fra 2VC. Til stede var også blant annet den økumeniske patriarken Bartholomeus I og den anglikanske erkebiskopen Rowan Williams av Canterbury. Kirkenes verdensråd og Det lutherske verdensforbund var også representert. Det var mange titusener til stede under gudstjenesten på Petersplassen. På lenkene finnes utdrag av pavens og den økumeniske patriarkens taler.

Mottakelse hos den norske ambassadøren, Bjørn T. Grydeland

Vi fikk en oppdatering på den politiske situasjonen. Noen momenter følger: Den økonomiske situasjonen i Italia er svært vanskelig. Et stort arbeid er satt i gang siste året for å få økonomien på rett kjøll. Redd for dominoeffekt om Hellas/Spania kollapser. Viktig også for Norge; 80 % av norsk eksport går til det europeiske markedet. Bare ca. 30 % i Italia som betaler skatt. 34 % ungdomsledighet, reelt sett 10-15 %, da «ting ofte ordner seg i storfamilien». Gode relasjoner mellom

statsminister Monti og Den katolske kirke. Valg i april. Mange uregulerte fremmedarbeidere særlig fra Afrika og Balkan.

Ambassadøren vektla også St. Egidios arbeid i forhold til fattigdomsutfordringen i Italia, samt norske myndigheters tette kontakt med St. Egidio om internasjonale problemstillinger som for eksempel arbeidet mot dødsstraff.

Web: <http://www.amb-norvegia.it/Norsk/Ambassaden/embassy/>

Fredag 12.10:

Besøk på **Centro Pro Unione**. Vi møtte **Dr. Teresa Francesca Rossi**. Stedet har en historie tilbake til 1600-tallet, men som senter ble det utviklet i forrige århundre, med innflytelse fra blant annet «Atonement Friars», «Ladies of Bethany» og «Unitas», en jesuittgruppe, og som bragte med seg økumenisk engasjement og litteratur. I 1961 ble det etablert som økumenisk senter som samlet flere viktige grupper og ikke minst; relevant litteratur. «The unformal 2VC took place here at Pro Unione», ifølge Rossi. Konsilfedre ble jevnlig invitert på lunsj, og det var ukentlige diskusjoner og foredrag på senteret.

I dag arrangeres det symposier og kurs, det er et stort bibliotek, og det foregår økumenisk forskning. Momenter fra Rossi:

- Tolkningen av 2VC: Viktig å se på konsilet som både *ord* og *event*. Det var for eksempel første gang at kvinner/lekfolk/økumeniske observatører var invitert. Dette var tegn på Kirkens fornyelse og *Aggiornamento* («ajourføring»).
- Bidraget fra økumeniske observatører var viktig for utfallet av 2VC.
- En «Hermeneutics of Trust and Coherence/Confidence»
- Nye paradigmer og modeller.

Rossi hevdet at misjon og enhet henger godt sammen i 2VC, og stilte kritisk spørsmål til om misjonsforståelsen fra KV-konferansen i Edinburgh 2010 markerte en distanse til enhetsarbeidet. Hun hevdet videre at tolkningene av 2VC er mer komplisert enn bare en konservativ vs radikal akse. Hun fremholdt blant annet en «profetisk tolkning»: *God has done this*, hvor f.eks. pavens åpnings- og avslutningstaler er betydningsfulle. Kurien ønsket opprinnelig bare å *avslutte 1VC*. Pave Paul VI hadde større visjoner, og stod under innflytelse særlig fra biskoper fra Frankrike, Tyskland og Nederland.

Mottakelsen av 2VC; mye gjenstår. I følge Rossi er det i dag under pave Benedict XVI en «konservativ lesning» som råder. En sakte prosess, og en frykt for å miste identitet.

Pro Unione ønsker å være tro mot 2VC og den økumeniske bevegelse, og har en god relasjon til PCPCU. Mer om Pro Unione: www.prounione.urbe.it

Besøk på Centro Pro Unione og foredrag ved Dr. Teresa Francesca Rossi

Vi møtte representanter fra **St. Egidio**. St. Egidio er en katolsk lekmannskommunitet med engasjement i mange land. Et sterkt fokus på frivillighet, diakoni og bønn. Fattigdomsfokus, misjon, dialog og internasjonalt fredsarbeid kjennetegner kommuniteten.

Fra Dr. **Leonardo Emberti Gialloreti** innledning, koplet til konsilet:

- 2VC spilte en avgjørende rolle for at St. Egidio ble dannet i 1968, Den Hellige Ånd er «alltid inkarnert i vår tid». St. Egidio oppstod i skjæringspunktet mellom Bibelen og samfunnet, som på sett og vis også var 2VCs kontekst. – Å være kristen er å elske Bibelen og verden. Pave Johannes 23.s ord om å «være kirke for alle og særlig de fattige», er viktig for St. Egidio. – Elske de fattige for å elske alle. – Fred er dypt koplet til kjærlighet, for alle. – Forandre verden ved å forandre seg selv. Med pave Johannes 23.s holdning må vi opponere mot pessimismen. – Kirken er som en elskende mor. Og verden er ikke en fiende. Vi skal ha sympati for verden, også for folk med annen tro, fremholdt Gialloreti. – Holdningen er ikke å «omvende andre» men å omvende/forandre seg selv. Jf. «Pacem in Terra». Freden må bygges inni oss. Dialog er en måte å leve, være på, vs monolog. Monolog er typisk i vår tid i møte med romfolket. – I følge pave Paul VI (avslutningsmessen 1965) var fortellingen om den barmhjertige samaritan paradigmet for 2VCs spiritualitet. - Pavens reiser under konsilet gir viktige føringer: Første reise til Jerusalem; de åndelige røttene. Pavens andre reise gikk til Bombay; møte med de fattige. Tredje reise gikk til FN/New York; hele verden. Fjerde reise gikk til Istanbul; patriarken og Øst-kirken. Pavens femte reise gikk til Genève: Kirkenes verdensråd. Sjette reise gikk til Uganda. Gialloreti tolket dette som pavens ustrakte hånd både overfor muslimene og de fattige: «Vi kan arbeide sammen med dere for fred».

Fra besøket i St Egidio. Dr. Leonardo Emberti Gialloreti i midten.

Fra samtalen:

- Dialog fordrer å gå dypere inn i sin tro
- St. Egidios åpenhet for Bibelen/bønn/tro er attraktiv også for ungdom.
- Vår vei er én mulig vei innad i Kirken.
- Rettferdiggjørelsen må også ha sosiologiske konsekvenser (gave, forsoning)
- Viktig for oss at «de fattige» ikke blir en teoretisk størrelse, men konkrete ansikter med navn.
- Frigjøring skjer både for en fattig som blir sett og frigjort fra gatas åk, men også fra rikdom/egoismens åk.

Vi ble med på St. Egidios kveldsbønn og ble invitert med på middag.

En rekke diakonale prosjekter i inn- og utland som kan leses mer om på web:

<http://www.santegidio.org/index.php?&idLng=1064>

Lørdag 13.10.

Chiesa Evangelica Luterana hadde sine «kirkedager» 12.-14. oktober med hovedtema på «Reformasjon og musikk». Det er andre gang Den lutherske kirken arrangerer en slik storsamling, med 200 deltakere fra 15 menigheter. KATLUSA var til stede lørdag formiddag på kirkens campus i Via Aurelia Antica. Vi besøkte et «menighetstorg», ble med på morgenbønn, en fellessamling og fikk også en samtale med Synodens President. Biskop Kvarme holdt en hilsen i plenum. Hovedforedrag ved **Dr Jochen M. Arnold: *Der Sound dreieingen Gottes – Biblisch-reformatorische Perspektiven zu einer Theologie der Musik*** (for interesserte har sekretær papirkopi).

Fra samtalen med synodepresident **Dr. Christiane Groeber**:

- Venezia-menigheten er eldst, fra 1500-tallet. Hver menighet har sin historie. «Berliner-kongen» etablerte en Roma-menighet i 1817; «Chapel of the (German) Embassy».
- Lang innflytelse fra Tyskland. Tysk og italiensk er offisielle kirkespråk. Ønske om gradvis å «stå på egne ben». Kun én italiensk pastor, resten fra Tyskland/EKD.
- Til tross for bare 7.000 medlemmer velger 45.000 italienere å gi til kirken over skatteseddelen. Kirken kan derfor betale alle sine pastorer selv nå.
- Forholdet til Den katolske kirke; på menighetsnivå fungerer bra, vanskeligere på nasjonalt nivå. Katolikkene og anglikanerne er ikke med i Det kristne rådet. (Roma?)
- Den lutherske kirke er likevel blant de mest åpne i den protestantiske familien, vis å vis Den katolske kirke.
- Økumenisk arbeid pågår blant annet om vigsel.

Mer om kirken :<http://www.chiesaluterana.it>

Den italiensk-lutherske kirkens kirkedager. Møte med Dr Christiane Groeber.

KATLUSA besøkte **Pontifical Council for Promoting Christian Unity (PCPCU)** i Via della Conciliazione, og møtte **Msgr. Dr. Matthias Türk**. Samtaletema var igjen 2VC samt den nye rapporten fra Lutheran-Roman Catholic Commission on Unity «From Conflict to Communion (CtC)» som snart skal foreligge offisielt.

Fra Türks innledning:

- En kort presentasjon av PCPCUs arbeid. En vekt på *internasjonale* dialoger.
- Et unntak har vært det svensk-finske “The Life of the Church” som han vurderte som et godt dokument.
- Han påpekte faren for ubalanse i en nordisk setting; for få/manglende kapasitet hos katolske ressurspersoner.

- Svakere kontakt med Danmark og Norge. Viktig med pave Johannes Paul II besøk i Norge i 1989.
- En viktig kontekst for dialogarbeidet nå er nettopp å se tilbake til 2VC og fram til 2017.
- "From Conflict to Communion" er i disse dager ferdigstilt og har også et blikk både bakover og framover.
- Mye av historien er preget av konflikt. I dag er vi et annet sted. Økumenisk deltakelse er en selvfølge.
- Jubileet i 2017 vil også være et 50-årsjubileum med internasjonal dialog mellom PCPCU og LVF.
- "From Conflict to Communion" ønsker å reflektere over ideene og intensjonene til Martin Luther, mer enn å sammenfatte teologi(er) og kirkehistorie.
- "Hvordan finner jeg en nådig Gud?" – Dette er et spørsmål som må svares på stadig på nytt, en vedvarende reformasjon av Kirken.
- Joint Declaration (1999) har vært studert nøye i KATLUSA, men vår dansk-norske arv gjør at vi ikke har "gått så langt" som den finsk-svenske dialogen.
- Om ikke "nye svar" så er vi et annet sted i dag; vi er *in via* – på vår vei til en *growing communion*.
- "From Conflict to Communion" handler om en innhøsting av resultater fra de siste 50 år.
- Et viktig perspektiv er en felles glede over evangeliet, men også et uttrykk for klage (lamentation) og ønske om å tilgi hverandre for skyld vi måtte ha påført.
- "From Conflict to Communion" ønsker å legge grunnen for et felles vitnesbyrd av evangeliet i vår tid.
- *5 in via-teser* legges til grunn.
- Det utarbeides nå felles liturgier på basis av dokumentet .

Fra samtalen:

- Joint Declaration (1999) har vært nøye studert i KATLUSA, men vår dansk-norske arv gjør at vi ikke har "gått så langt" som den finsk-svenske dialogen.
- Lokalt økumenisk arbeid er ofte avhengig av lokaleprester. I Roma er det bispedømmet som håndterer lokalt økumenisk arbeid, som bønneuken. Paven besøkte nylig en luthersk kirke i Rom.
- PCPCU og de lutherske kirkene har felles lengsel etter fellesskap. Konteksten er samtidig en ulik forståelse av kirke/embete og nattverd (henger tett sammen), som igjen henger sammen med (ulikt) syn på apostolisk suksesjon.
- Posisjonene i Porvoo-avtalen er på sett og vis så langt Dnk kan gå. Ulikt syn på ordinert tjeneste er en hindring for fullt fellesskap
- Türk ble utfordret på hva Den katolske kirke kan bidra med for å komme videre. Han understreket de store endringene som har skjedd siden 1960-tallet, og hvordan det for 60 år siden eksempelvis i mange katolske sammenhenger var forbudt med relasjoner til ikke-katolikker, protestantisk litteratur etc. 2VC og dialogen de siste 50 årene har faktisk gjort mange fremskritt.
- Sannheten om åpenbaringen og evangeliet kan ikke forhandles om, men kan og må trenge dypere inn i. Dette er det en felles "in via" med dialog og "gjenoppdagelser" kan bidra til.
- *Prosessen* mot konsensus, er bedre enn *differentiated concensus* (viktig punkt fra JD99).
- Metoden fram til "From Conflict to Communion" har vært viktig, unngått statisk oppramsing av posisjoner, men tatt utgangspunkt i økumenisk konsensus. Høste frukt etter 50 år.
- Se fram til felles måter å uttrykke evangeliet sammen på.

- *Promotione* gir et signal om nettopp en dynamisk tenkning (vs statisk defensiv holdning). Det er vi sammen om!
- PCPCUs og LVFs nye prosjekt handler om "Baptism and Growing Church Communion".

Mer info: http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/chrstuni/

Fra besøket i Enhetskommisjonen, PCPCU. Fra venstre; Jo Neve, Msgr. Matthias Türk, Aase B. Cameron, Lars Erik Rikheim.

Annet:

- **Byvandring** med tidligere kulturredaktør i Aftenposten **Jan E. Hansen**: «Roma, 2000 år på to timer» Innsiktsfullt og engasjerende.
- Middag og samtale med Professor **Turid Karlsen Seim** fra **Det norske instituttet i Roma**, medlem av *Lutheran-Roman Catholic Commission on Unity*. <http://www.hf.uio.no/dnir/>
- (Messen ved **Olavsalteret San Carlo al Corso** tirsdag 16. oktober: Utenom fellesprogrammet, men Jo Neve, Else-Britt Nilsen og Einar Vegge representerte KATLUSA. <http://www.olavsalteretiroma.no/>)
- **Praktisk**: Vi bodde på **Casa la Salle** i Via Aurelia. Stedet var rimelig, greit, men litt stort og «upersonlig». Siste natten bodde de fleste av oss på **Orazia hotel**, sentralt og greit. Kombinasjonen drosje og i noen grad kollektivt, fungerte greit. KATLUSAs sekretær var tilrettelegger for turen.
- **Oppsummerende møte i KATLUSA**. Vi hadde en liten oppsummerende samtale mot slutten av oppholdet:
 - Godt opplagt program med god bredde og balanse.
 - Vi bestemte oss for å arbeide videre med «From Conflict to Communion» med utsyn mot 2017 på **førstkommende møte, som ble fastsatt til onsdag 29.5.2013 kl. 13-16, i Oslo bispegård, St. Halvards plass**. Tema for høstmøtet kan tematiseres rundt «Olavsalteret - St. Olavstradisjonen - sett i en bredere kontekst med våre kirkers ulike helgenforståelse»

Oppsummering

Ut fra signalene i gruppa underveis og i etterkant bør vi vurdere dette som en vellykket reise. Ikke minst er det en viktig investering å bli bedre kjent utenom formelle møter, og å oppleve hverandres arenaer **sammen**. Innholdsmessig fikk vi med oss mye til videre refleksjon. Ikke minst var det meningsfylt å få være til stede under messen på Petersplassen på 50-årsdagen etter 2VCs åpning. Det annet vatikankonsils betydning for økumenisk dialog og tilnærming kan knapt underverdes. De katolsk-lutherske offisielle læresamtalene kom i stand i kjølvannet av konsilet, så også vår egen KATLUSA. Vi ser samtidig - i de møtene vi hadde disse dagene, og nok internt i gruppa - at vurderingen og mottakelsen av 2VC gjøres noe ulikt. Uansett har dette vært en betydningsfull begivenhet som sammen med *Joint Declaration* (1999) har skapt en større nærhet mellom våre to kirker, og gode forutsetninger for – *en via* – frem mot 2017 og videre frem.

Januar 2013

På vegne av KATLUSA
Einar Tjelle, sekretær

Mellomkirkelig råd for Den norske kirkes engasjement i religionsdialoger

Livssynssamarbeid i Norge

- Oslokoalisjonen for tros- og livssynsfrihet (1998)
- Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn, STL,(1996)
- STL - Religionslederforum (Preses)

Dialoggrupper

- Kontaktgruppa for Mellomkirkelig Råd og Islamsk Råd Norge (1993)
- Kontaktgruppa for Mellomkirkelig Råd og Det mosaiske trossamfunn (1998)
- Abrahams barn (MKR, IRN og DMT) (2011)
- Kontaktgruppa Mellomkirkelig Råd – Buddhistforbundet (2011 - ivaretas av Kirkelig dialogsentre)
- Kirkelig Dialogsenter i Oslo Bispedømme
- Nye dialogsentre i flere av de store byene bygges opp (Areopagos og Bispedømmer)

Midtøsten (alle disse får støtte fra UD)

- Council of Religious Institutions of the Holy Land (Bakkevig)
- Kirkenes verdensråd / Middle East Council of Churches
Prosjekt: 'Christian Presence and Witness in the Arab World' og 'Syria Project'
- Jordanian Interfaith Coexistence Research Center

Andre samarbeidspartnere

- Det europeiske religionslederrådet (kontor i Oslo)
- Kirkenes verdensråd, Det lutherske verdensforbund og Konferansen av europeiske kirker driver alle med religionsdialoger – som Dnk direkte og indirekte deltar i.
- We have Faith – Act now for Climate Justice – COP17, Durban
- Religionsdialog og fredsbygging på Sri Lanka

Økumenikk, religionsdialog, misjon

- Teologiske arbeid med religionsdialog, misjon og kultur (eks. vedtak fra KM 2012 – KM sak 2015?)
- Arbeid for trosfrihet og religiøse minoriteter

• Annet i Midtøsten• LVF: Augusta Victoria Hospital• Evangelical Lutheran Church in Jordan and The Holy Land• KV: Ledsagerprogram (EAPPI)• KV: Palestine Israel Ecumenical Forum (PIEF)• KV: Jerusalem Interchurch Center• Kairos Palestine

SJØMANNSKIRKEN – ØKUMENISK RAPPORT 2012

SJØMANNSKIRKEN / NORSK KIRKE I UTLANDET

SJØMANNSKIRKEN - Norsk kirke i utlandet er en frivillig og selvstendig organisasjon med mandat fra kirkemøtet å representerer Den norske kirke overfor nordmenn i utlandet og på norsk kontinentalsokkel. Sjømannskirken er i sitt arbeid forpliktet på Bibelen, Den norske kirkes bekjennelsesskrifter, liturgier og ordninger.

Der det er naturlig, og eventuelt i samarbeid med andre, kan arbeidet også rettes mot øvrige nordiske lands statsborgere og utenlandske sjøfolk på norske skip.

Sjømannskirken har ikke et økumenisk mandat ut over det som ligger implisitt i å være luthersk kirke for nordmenn og i utlandet.

Sjømannskirkens tillitsvalgte er forpliktet på organisasjonens formål, visjon og verdier. Medlemmene av hovedstyret må være medlemmer av Den norske kirke eller et annet luthersk kirkesamfunn. I kirkerådet ved kirkene (et organ med rådgivende funksjon overfor daglig leder) må minst 2/3 være medlemmer av DnK eller et luthersk kirkesamfunn, og det samme gjelder kretsstyrer i Norge. Dette mangfoldet beriker Sjømannskirkens arbeid i utlandet så vel som i Norge.

Sjømannskirkens økumeniske arbeid og relasjoner, i likhet med den øvrige virksomheten, er forankret i den praktiske og konkrete kirke- og arbeidshverdag og i møtet med mennesker på sosiale, kulturelle og kirkelige arenaer.

Ved de ulike sjømannskirker samarbeides det daglig med lokale menigheter, kristne organisasjoner og kirkesamfunn og menigheter for ulike nasjoners borgere i utlandet. *«Sjømannskyrkja er eit mangfaldig fellesskap av kristne frå ulike kyrkjer og forsamlingar. Vi opplever dermed at vi til daglig er eit økumenisk fellesskap. Her på kyrkja er det lite fokus på det som skil oss i teologi, kyrkjepolitikk og meiningar, sjølv om vi merkar at skilnadane er der. I kafeteriaen og på terrassen møtes folk til sosialt og kulturelt fellesskap. I gudstenestene og andre oppbyggjelege arrangement møtest vi til åndeleg fellesskap på tvers av våre personlege vaner, tradisjonar og preferansar.» (Gran Canaria)*

NORDMENN I UTLANDET

Sjømannskirkens målgruppe er nordmenn i utlandet og ikke begrenset til Den norske kirkes medlemmer. Flere av kirkene, særlig i Spania, forteller om gudstjenestefeirende menigheter bestående av landsmenn med bakgrunn fra mange ulike kirkelige sammenhenger. *«Hit kjem jamnleg menneske frå ulike kyrkjesamfunn til gudstenester og anna fellesskap. Dette kjennest naturleg, og er sjeldan noko 'tema'.» (Lanzarote)* Det at man fra ulike sammenhenger finner sitt kirkelige «hjem» i Sjømannskirken oppleves som en tillitserklæring til det arbeidet som

foregår rundt omkring på kirkene. Og vår tro og vårt håp er at denne opplevelsen av fellesskap vil kunne påvirke hvordan vi forholder oss til og omtaler hverandre her hjemme i Norge.

ØKUMENISKE RELASJONER

Mange av Sjømannskirkens økumeniske relasjoner etableres og utvikles gjennom ulike former for samarbeid med «nabomenigheter». Lån, utlån og leie av lokaler til gudstjenester og kirkelige handlinger samt deltakelse i kollegafellesskap er vanlig.

«Jeg har god kontakt med soknepresten i nabomenigheten (katolsk), og relasjonen til menigheten er veldig god. Vi låner kirken når vi trenger mer plass enn vi selv har, f.eks. til brylluper, konfirmasjon og 17.mai gudstjeneste.» (Sjømannsprest Reidar Strand i Paris)

Den økumeniske virksomheten på Mallorca består av kollegafellesskap der alle evangeliske/protestantiske, katolske og ortodokse kirker på Mallorca er representert. Fellesskapet favner svært mange nasjonaliteter. Det arrangeres ulike møter og sammenkomster gjennom året der menighetene også er representert. I 2012 har det vært flere pilgrimsvandringar ved forskjellige klostre.» (Sjømannsprest Birgitte Bentzrød på Mallorca)

Sjømannskirken har et naturlig nært samarbeid med de øvrige nordiske Sjømannskirker. En egen avtale med Svenska Kyrkan – Utanlandskyrkan regulerer samarbeidet på flere steder. Noen steder leier vi lokaler av hverandre (f.eks. Berlin, Tenerife og San Fransisco), mens vi andre steder driver en helintegrert kirken sammen (Singapore, Dubai og Kypros). Ved flere av kirkene er det faste møtepunkter med de andre nordiske kirkene. *«Vi har dette året deltatt på 3 nordiske samlinger med messe, lunsj og samtale med norske, danske, svenske og finske kirkestaber i London. De går på omgang mellom de fire nordiske kirkene. I tillegg har det vært 2 nordiske bestyremøter hvor vi har samtalt om felles teologiske utfordringer og ledelsesutfordringer ved stasjonene. Vi har stor nytte og glede av kontakten med våre nordiske kolleger.» (Sjømannsprest Torbjørn Holt i London)*

Også i 2012 har vår sjømannsprest i London, Torbjørn Holt, vært styreleder for Council of Lutheran Churches in Great Britain. Kontakten med den Anglikanske kirken er også tett og nær, og samme Torbjørn Holt har vært de lutherske kirkers representant i The Porvoo Panel.

Samarbeidet med den Anglikanske kirke er også tett i Dubai: *«Takket være Porvoo-avtalen anerkjenner den Anglikanske kirke våre liturgier, og vi kan derfor foreta vielser på norsk under den Anglikanske kirkes beskyttelse... Vi ser for oss at vi kan møtes oftere for å utveksle erfaringer om det å være kirke i Dubai» (Sjømannsprest Gisle Meling i Dubai)*

I Spania er det lokalt et tett samarbeid med den katolske kirke. Det gjelder særlig bruk av kirkelokaler og kontakt med lokal prest.

Fra Gran Canaria skrives det: *“Forholdet til den lokale katolske kyrka er altså spesielt godt. Dette er nok resultat av ulike forhold: 1. Mangeårig kontakt og samarbeid har skapt eit sterkt tillitsforhold. 2. Den lokale katolske presten er ein svært open og inkluderande person. 3. Hendingane i Oslo og på Utøya 22.juli 2011 førte oss enda nærare saman.*

...
Det nære forholdet til den lokale katolske kyrkja har ført til at vi ved einkilde høve har feira nattverd saman. Under den katolske påskennattsmessa vart sjømannsprest/dagleg leiar kalla fram for å vere med å dele ut nattverden. Likeeins var han invitert til å delta i Fiesta del Carmen, både på messa i forkant og i prosesjonen/folkefesten etterpå.» (Sjømannsprest Karl Hjelmeland på Gran Canaria)

INTERNATIONAL CHRISTIAN MARITIME ASSOCIATION (ICMA)

Sjømannskirken er medlem av ICMA og er gjennom medlemskapet knyttet til andre sjømannskirker over hele verden. Særlig i de store havnebyene er dette samarbeidet tilstede. Men også ved behov på norske skip langt fra nærmeste norske Sjømannskirke gir dette samarbeidet oss mulighet for oppfølging av sjøfolk i forbindelse med ulykker og kriser. «Sjømannskirken i Houston har et godt samarbeid med Tellepsen International Seafarer Center. Det internasjonale sjømannssenteret er et velferdssenter for sjøfolk som befinner seg i Houston området og senteret har også en sjømannsprestetjeneste som besøker alle båter som kommer til området. Denne sjømannsprestetjenesten består av prester fra den katolske kirke, den lutherske kirke, den episkopale kirke og den presbyterianske kirke. Metodistkirken er også inn, men har for tiden ingen sjømannsprest.» (Sjømannsprest Ingvild Mydske Fallegård i Houston)

På samme måte melder andre sjømannskirker om tett samarbeid med andre lokale sjømannskirker.

«Det finnes et nettverk for Sjømannsprester i Singapore (Chaplains Forum). Vi møtes omtrent 5 ganger i året for å diskutere og samtale om felles utfordringer, og for å veksle erfaringer og samtale om hvordan vi kan samarbeide bedre. I dette fellesskapet er norsk sjømannsprest, svensk prest, sjømannsprest fra den Danske Sømandskirken, to sjømannsprester fra International Lutheran Church, en sjømannsprest fra den Anglikanske kirke og en sjømannsprest fra Den Katolske kirke (Stella Maris).» (Sjømannsprest Eva Marie Jansvik i Singapore)

«I New Orleans har vi arbeidet for å videreføre det økumeniske samarbeidet de de andre sjømannskirkene i byen. vi møtes jevnlig til en lunsj i hverandres lokaler, utveksler erfaringer og ideer, forteller om egne og felles utfordringer og styrker kollegafellesskapet. De andre sjømannskirkene som fortsatt er med er: Stella Maris Maritime Ministries (Den katolske kirke), Global Maritime Ministries, Den tyske sjømannskirken og den norske sjømannskirken.» (Sjømannsprest Erland Grøtberg i New Orleans)

AVSLUTNING

Sjømannskirken – Norsk kirke i utlandet er daglig i møte med kristne søsken på tvers av landegrenser og konfesjoner. Dette er til berikelse for både ansatte, frivillige og menighet. Og vi håper og tror at dette kristne fellesskap også er til berikelse for våre kristne søstre og brødre som vi møter i de land der vi er «gjester». Vi tror også at våre ansatte etter endt tjeneste tar med seg hjem til Norge praktisk-kirkelige økumeniske erfaringer som styrker lokaløkumenikken.

